

דַּרְשֵׁתִי קִרְבָּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • השיעור נמסר בבית הכנסת פרי מגדים, צפת ת"ו • במוצ"ש פרשת ראה, תשפ"ו

האלשיך הקדוש: "כי ירבה ממך הדרך" ו"כי ירחק ממך המקום"

כתוב בפרשה לעניין מעשר שני: "כי ירבה ממך הדרך כי לא תוכל שאתו כי ירחק ממך המקום". שואל האלשיך הקדוש: למה התורה כופלת פעמיים? התורה כותבת "כי ירבה ממך הדרך" – הכוונה שהדרך ארוכה מאוד, ואחר כך כותבת "כי ירחק ממך המקום". מה ההבדל, זה אותו דבר בדיוק. ככה שואל האלשיך הקדוש.

אני אומר לכם יסוד, וזה השיחה של היום. כותב האלשיך הקדוש: "כי ירבה ממך הדרך" – כפשוטו, הדרך ארוכה באמת. אבל יש עוד בעיה: "כי ירחק ממך המקום" – אין לך ערך למצוה הזאת. כשאין לבן אדם ערך למצוה, זה נראה לו רחוק. כשבן אדם עושה איזו מצוה והוא אוהב אותה ומתחבר ויש לו ערך למצוה – הוא עושה אותה, יחצה ימים ונהרות. כשאין ערך למצוה – שתי צעדים הוא לא יכול ללכת. למה? כי אין לו ערך.

"כי ירחק ממך המקום" – המקום של המצוה הזאת רחוק מהבן אדם. ולכן העבודה שלנו כל הזמן: איך אפשר ליצור ערך למצוות. ככל שבן אדם יוצר ערך למצוות, המצוות שלו יותר בנויות, יותר חזקות.

רבה בר בר חנה ויונה של זהב

כמו שהגמרא במסכת ברכות מספרת על רבה בר בר חנה ששכח לברך ברכת המזון במקום שלו, והוא אמר לשיירה – מה אני אגיד להם? אם אני אגיד להם שכחתי לברך ברכת המזון, מה יגידו לי? "אה, אלוקים ששמה זה אלוקים שפה, אותו דבר, תברך פה". אמרתי להם: שכחתי שמה יונה של זהב. וכך רבה בר בר חנה הלך, בירך ברכת המזון, ולאחר מכן מצא יונה של זהב.

שואל הבן איש חי: רבה בר בר חנה שקרן? הרי הוא לא שכח יונה של זהב? אומר הבן איש חי: אתה צודק, נכון. לרבה בר בר חנה, המחיר שלו של לזכות לברך ברכת המזון במקום – זה כמו מחיר של יונה של זהב. כשהוא אמר להם "שכחתי יונה של זהב", מה הוא התכוון? אתה התכוונת כפשוטו יונה של זהב. אני, אצלי הפירוש: ברכת המזון במקום שלה זה מחיר של יונה של זהב.

לכן כל אחד מאיתנו, הערך שלו הגדול: איך אני יכול לקחת את המצוות, להעריך אותם, לרומם אותם. זה העבודה שלנו, שהמקום לא ירחק מאיתנו. כי אם המקום רחוק מאיתנו, אין לבן אדם אפשרות לקיים שום מצוה. הכל נראה לו שזה גדול עליו.

כוחה של ברכת "אשר יצר" – שש נפשות שהחזירו את הראייה

סיפר יהודי אחד: יום אחד, השם ירחם, בעין אחת התחלתי לראות מטושטש, לא רואה הכי טוב. לאחר מכן עבר איזה זמן, ואל תשאלו – עין ימין לא רואה כלום. הלכתי למכבי. פתחו לי מכבי, הם בדקו ולקחו את כל מה שצריך. אמרו לי: אנחנו ניתן לך מאה אלף שקל לעשות ניתוח הרצליה סנטר.

ההוא, כששמע שמכבי נתנו לו בלי להתווכח על הניתוח הזה מאה אלף שקל, אז הוא אמר: וואי, סימן שזה ניתוח מסובך, ניתוח קשה מאוד. אז הוא החליט לאסוף את המשפחה. סך הכל במשפחה היינו אני ואשתי ועוד ארבעה ילדים, שש נפשות. אמרתי להם: תשמעו, אני מבין שהמצב לא כל כך טוב, אם אתם יכולים, אני רוצה שנתחזק להגיד ברכת אשר יצר בכוונה. שש נפשות. ובאמת התחלנו להתחזק, כל המשפחה לברך ברכת אשר יצר בכוונה.

עבר איזה שבוע וחצי, התחלתי לראות צללים. אני מתקשר לדוקטור: דוקטור, אתה יודע, אני התחלתי לראות צללים בעין ימין. אומר לי הדוקטור: מה זה צללים? תגיד, אתה עושה צחוק? לפי המחלה, לא אמורים לראות כלום, זה עיוורון. אמר לו: תשמע, אבל אני רואה צללים. אמר לו: סתם שטויות מה שאתה רואה, זה דמיונות.

עבר עוד שבוע, מתקשר אליו. אומר לו הבן אדם: תשמע, התחלתי לראות. מה אתה רואה? אומר לו: אני רואה כבר צורת אנשים. אמר לו: תשמע, אתה נראה לי מדומיין משהו גדול. לפי כל הממצאים אתה עיוור, ועיוור לא יכול לראות. עברו כחודשיים. והגיע היום של הניתוח, אומר לו: דוקטור, אתה יודע, אני רוצה להגיד לך, אני פשוט רואה. אמר לו: תעשה טובה, בוא נבדוק אותך בעיניים. בודק לו את שתי העיניים. אומר לו: תגיד לי, באיזו עין אתה לא רואה? אמר לו: מה זה באיזה? אני רואה בשתי עיניים. אמר לו: תשמע, לפי הבדיקות אתה רואה בשתי עיניים. אמר לו: תשמע, אבל כבר קיבלת ממכבי מאה אלף שקל, אז בוא נעשה לך לייזר, נעשה לך כל מיני טיפולים בעיניים, בוא נגמור אותם. אמר לו: תעשה טובה, שחרר אותי מפה, אני רוצה ללכת. שלום.

קיצור, הבן אדם מספר: הגעתי הביתה ופתאום תפסתי את עצמי. שש אנשים – מתחזקים בברכת אשר יצר. תגיד, זה עוזר לבן אדם עיוור? איזה יעזור? מה, אתה עושה צחוק? זה לא יעזור. גם אם זה יעזור, זה יעזור רק אם תעשה מהפכה בכל ארץ ישראל. זכויות כאלו גדולות, אולי זה יכול להשפיע. אבל שש נפשות יכולים להשפיע? איזה להשפיע? לא משפיע שום דבר. אני מזה התחזקתי: שאנחנו סך הכל שש נפשות בבית, השש נפשות האלו החזירו לי את העין לראות.

בן אדם מתחזק במשהו, צריך לדעת שאם אתה מרגיש שזה לא עוזר – כי ירחק ממך המקום. פשוט המקום, הברכה הזאת, רחוקה ממך. כל המצוות שאתה עושה הן יקרות שאי אפשר לתאר אותן.

עצת הסטייפלר: ברכה אחת מברכות השחר

סיפר יהודי אחד: הגעתי לסטייפלר. אמרתי לו: רבי, המצב לא גמור, "גמור" זה מצב טוב, הרבה מתחת לגמור. בעיה בשלום בית, בעיה בילדים, בעיה בפרנסה, בעיה בחולאים. אל תשאל, כבוד הרב, הכל נעול. מה שאני מנסה להתחזק, שום דבר לא הולך.

אמר לו הסטייפלר: אני אגיד לך מה אתה צריך לעשות. אתה צריך להתחזק בברכות השחר. עכשיו תראה, לא כל ברכות השחר – כל ברכות השחר זה גדול. מתוך כל ברכות השחר שיש, תבחר לך אחת. תבחר איזו שתמצא ושלושה תנאים: תנאי ראשון – תגיד לאט את הברכה. תנאי שני – תכוון. תנאי שלישי – תכבד את הברכה: תגיד את הברכה או כשאתה יושב או כשאתה עומד, לא כשאתה הולך. זה התנאי.

אמר לו: הרב, זה יעזור? אמר לו: זה יעזור לך. ומספר הבן אדם: עבר תקופה ואוטומטית הדברים התחילו להסתדר. ואני אומר לעצמי: וואי, לא יכול להיות. לא יכול להיות ברכה אחת בברכות השחר. תגיד, זה יכול להשפיע? זה באמת יכול לעשות דברים כאלו גדולים?

ופתאום אתה מתחיל להבין איך אפשר להתחזק בדברים כאלו קטנים. הדברים הקטנים האלו שאתה לא מעריך אותם, בגלל שאתה לא מעריך אותם, לכן הם לא משפיעים. אבל אם המקום לא ירחק ממך, אלא המקום יהיה קרוב אליך, תעשה מזה עסק – יהיה הרבה הצלחה.

הכנר בתחנת הרכבת: "אם אתה עושה מזה עסק"

אני כבר סיפרתי את זה כמה פעמים, אבל אני אספר את זה רק בשביל... אני יודע אם זה היה משל או שזה היה מציאותי, אבל שניהם זה דברים טובים.

היה איזה כנר אחד משהו ברמה גבוהה בארצות הברית. שהיה לוקח לכניסה להופעות שלו מאתיים דולר – שש מאות שקל, משהו כזה. היהודי הזה סיפר, הגוי הזה אומר: כשהייתי מנגן, אנשים שרו איתי, בכו איתי, זה היה משהו, כנר בצורה גבוהה ביותר.

יום אחד התקשרו אליו איזה ארגון: אנחנו רוצים אותך לצורך מחקר. מה המחקר? אנחנו רוצים שתגיע לתחנת רכבת של ניו יורק. שמה יש לנו כמה תנאים. דבר ראשון, אנחנו רוצים שאתה תשים כובע טמבל ותלבש בגדים מרופטים של איזה קבצן כזה, ותשים את הכלי ששם זורקים כסף, ואתה תשב, ואתה צריך להביא את הכינור הכי יקר שבעולם, ובשעה הזאת שאתה מנגן, אתה מנגן את הניגונים הכי חזקים שיש לך. כמה שתצא כסף ניתן לך.

באמת, יום אחד הוא הגיע, על הבוקר ישב שמה עם הבגדים המרופטים... בשעה הזאת עברו שמה מאה אלף אנשים. חוץ משני אנשים אף אחד לא התייחס אליו. אחד אמר לו: תשמע, אתה דומה לכנר ההוא, איך אתה מזכיר אותו, שתי טיפות מים, איך אתה דומה לו! זה אחד שהתייחס אליו. השני שהתייחס אליו אמר: תשמע, אתה מנגן מה זה יפה, אם תלך להופעות אתה תצליח מאוד. חוץ משני האנשים האלו אף אחד לא התייחס אליו.

כתבו את זה באחד העיתונים המפורסמים בארצות הברית, ואנשים לא רצו להאמין. איך יכול להיות? אני אתמול הייתי באירוע שלו, שילמתי שש מאות שקל להיכנס, והוא פה עומד ליד, איך לא ניגשתי אליו?

המחקר הזה הגיע לאחד מגדולי ישראל בארצות הברית, והוא אמר ככה: כל דבר בעולם, אם אתה עושה ממנו עסק, גם אם הוא דבר קטן, הוא נהיה גדול. גם דבר גדול, אם אתה לא עושה ממנו עסק, הוא נהיה דבר קטן. ולכן, כשהכנר הזה מגיע לאיזה מקום, תולים מודעות צבעוניות בכל מקום, ותשמע, שבועיים לפני האירוע אין כרטיסים, הכל נמכר.

אנשים מדברים: אתה הולך לאירוע? האירוע! זה נהיה גדול. כשלא ידעו שאותו כנר נמצא פה, לא ידעת מזה כלום, לא עשו מזה עסק. אה, לא עשו מזה עסק? גם אם זה גדול, זה נהיה קטן. בשבילנו זה עבודת השם שלנו: בן אדם צריך לקחת את המצוות, לעשות מהם עסק. אם לא תעשה עסק, המצוות האלו אינן להם ערך.

ברכת המזון מול נחל עמוד

תגיד לבן אדם: תגיד, אתה בא איתי לרבי שמעון דרך נחל עמוד? שווה, אה? אני אומר לכם, שווה, כדאי לכם. אתה יורד את כל נחל עמוד למטה, עושה איזו טבילה, אחר כך מגיע לרבי שמעון, וואו, איזה דבר. אתה הולך? מה זה הולך – רץ!

אחרי שהגעת לרבי שמעון, שכחת ברכת המזון בנחל עמוד. איך אכלת שמה? או, איך הוא אכל! אכל, יכלה הזמן והמה לא יכלו, כמה הוא אכל שמה. וברכת המזון שכח, את זה הוא שכח. תגיד, אתה יכול לחזור? – איזה נחזור? מי חוזר? תגיד לי, מי חוזר? אף אחד. איזה נחזור? – למה אתה לא חוזר? למה לא? – מה זה למה לא? כאילו, למה לחזור? – מה זה למה? כי ברכת המזון! – נו בסדר, נו אז מה?

זהו, אין לנו עסק מברכת המזון. אין לנו עסק. אכלנו היום שלוש ארבע פעמים: אתמול בערב, היום בבוקר, אחר כך אוכלים עוד פעם, ואחר כך סעודה רביעית. ותגיד לי, ברכת המזון דאורייתא, ולא עושים מזה עסק, לכן זה לא חשוב. אבל טיול בין הזמנים? פשוט, טיול של בין הזמנים זה משהו.

הגנת והתיק של החיים

סיפרה איזו גננת: אני גננת שבע שנים, השם ירחם עליי, לא זכיתי לילדים. טיפולים וכל מה שניסינו לא עזר, ואני בצער גדול הייתי.

יום אחד, אל תשאל, באמצע השנה הביאו לי איזו בת, ילדה קטנה, לגן. ואני רק ראיתי אותה, אמרתי: יאללה, צרה על צרה. בת מוזנחת, מלוכלכת, אל תשאל. אמרתי לעצמי: לא מצאו למי להביא, רק לי מצאו להביא את הבעיות?

ואני ניגשתי אליה כמה פעמים, פעמיים שלוש, לאט לאט התחילה להתברר התמונה, היא סיפרה לי שאמא שלה חולה בבית חולים. אמרתי: וואי, זה לא סתם, זו ילדה מסכנה. ונכנסתי לתמונה, והחלטתי שאני מטפלת בבית הזאת. באמת מכל הלב והנשמה טיפלתי בה.

יום אחד קיבלתי טלפון מהאבא שלה. אומר לה האבא: את יודעת, הילדה שלי כל יום מספרת עלייך, כל יום מדברת עלייך, כמה את עושה לה טוב. את יכולה אולי... אנחנו בבית ארבעה ילדים – אין אמא, אני צריך גם לצאת לעבודה. אם את יכולה להיכנס הביתה לטפל בילדים. אמרתי לעצמי: איך אומרים, מצוה גוררת מצוה כפשוטו. מפה לשם והתחלתי לטפל בילדים.

אולי מאז שהתחלתי לטפל בילדים עברו חודשיים, ואמא נפטרה. ואני נכנסתי כפשוטו לטפל בילדים כמו שצריך. עבר אולי חצי שנה, והאבא התחתן פעם שנייה. כשהאבא התחתן פעם שנייה, התנאים שהיו בנישואים השניים – שהוא לא מביא את הילדים הביתה. נו, אז מי ייקח אותם? אז אני לקחתי אותם. ביום בהיר, הפכתי להיות משפחה עם ארבע נפשות. ארבעה ילדים בתוך הבית.

והקדוש ברוך הוא ראה מה עשיתי. אולי עברה שנה, נולדה לנו בת. עוד שנה, נולדה לי עוד בת. סוף הסיפור: נולדו לי שנים עשר ילדים. חוץ מארבעה שגידלתי אותם. וברוך השם זכיתי לחתן את כולם בלי חובות ובלב שמח, משהו שלא ניתן לתיאור.

כשאני מסתכלת אחורה אני אומרת: באותו רגע שראיתי את הבת הזאת המלוכלכת הזאת, המוזנחת, אמרתי לעצמי: וואי, זה תיק, מה שלחו לי, ולא ידעתי שהתיק הזה זה התיק של החיים שלי. מפה צמחה לי כל המשפחה. מהילדה הזאת.

בן אדם, נשאר לו עוד שבוע לבין הזמנים. בבין הזמנים יש הרבה ניסיונות והרבה בלבולים, וצריך בן אדם להתחזק בזה מאוד מאוד. מה שנראה לך לפעמים המוזנח הזה, אתה יודע, והגורע הזה – אתה לא יודע ששמה טמונה כל הברכה שלך. בניסיון הזה שעמדת.

לפעמים רגע אחד בחיים, בן אדם זוכה למה שאי אפשר לזכות כל החיים שלו.

אלול בישיבת מיר: הבחור, המזוודה ו"השרת"

היום הכריזו אלול. ואני אוהב את הסיפור הזה, אני חושב שסיפרתי את זה

כמה פעמים, אבל את הסיפור הזה אני צריך לספר אותו כל יום, כדי שאולי קצת נתעורר – אבל פעם בשנה גם זה בסדר.

היה איזה בחורצ"ק אחד שהגיע להתקבל לישיבת מיר. הוא הגיע עם מזוודה לפתח של הישיבה. את מי הוא פגש שם הראשון? פגש שם איזה אדם מבוגר, זה היה רבי חיים שמואלביץ.

הוא רואה אדם מבוגר, הוא לא ידע מי זה, אמר לו: באתי להתקבל לישיבה. אמר לו: וואי, איזה יופי, בוא, אני אקח אותך לראש הישיבה, בוא. הבחורצ"ק ראה, רבי חיים שמואלביץ מרים לו את המזוודה והבחור הולך איתו. והוא לוקח לו את המזוודה, עלה לקומה שנייה, אמר לו: הנה, פה הדלת של ראש הישיבה.

אמר לו: כן, אבל אתה יודע, לא נעים לי ממנו. הראש ישיבה יגיד לי: מה באת עם מזוודה? קודם תבוא, תיבחן, אם יקבלו אותך תביא מזוודה. מה אתה בא עם מזוודה, כאילו בטוח שיקבלו אותך? אמר לו רבי חיים: אני אשמור לך על המזוודה, תשאיר אותה כאן, תיכנס למבחן.

הוא נכנס למבחן, אחרי שנכנס למבחן, כעבור שעה יצא. אמר לו: הרב, התקבלתי! אמר לו: וואי, איזה יופי, התקבלת? בוא, בחודש אלול התחתן אחד הבחורים, כמדומני שעוד לא תפסו את המיטה שלו. בוא נלך לפנימייה. לקח אותו, ורבי חיים לוקח את המזוודה והוא הולך אחריו.

הגיעו לחדר, אמר לו: הנה לא תפסו את המיטה. תביא את הציפה של המזון. לקח ציפה של המזון, ורבי חיים, שם לו את הציפה של המזון, שם לו את הציפה של הכרית, אמר לו: שים בארון איזה משהו, שידעו שזה תפוס פה.

שואל אותו הבחורצ"ק: מי כבודו? מי אתה? אמר לו: אני השרת של הישיבה. אמר לו: וואי, אני עוד ארד להנהלה, אני עוד אפרגן עליך. אני עוד אגיד שיש בישיבה שרת טוב מאוד.

בינתיים, אחרי איזו שעה ירד לבית מדרש. אלול, מה יש לספר לכם מה זה אלול בישיבות? אש! הבחורצ"ק רואה את הרב חיים שמואלביץ, כולו מוקף בחורים, ואיזה שטייגן, איזו אש. מסתכל על זה, אומר לחבורתא שלו: תגיד לי, אצלכם בישיבה גם השרת יודע ללמוד? אמר לו: איזה שרת? אמר לו: זה. אמר לו: איזה שרת? זה ראש הישיבה, מה זה השרת? איך התבייש הבחור. אתה יודע, סיפרתי לו את כל מה שעל הלב... ואני עוד אפרגן עלי! התביישתי מאוד.

"אלול – איש לרעהו ומתנות לאביונים"

והסתיים הסדר, רבי חיים שמואלביץ עבר, ניגש אליי, טפח לי על השכם. אמרתי לו: הרב, אני מתבייש. – אל תתבייש. אני אגיד לך את השיחה הראשונה כשאני נכנסתי לקלם באלול. זו השיחה הראשונה ששמעתי מהסבא מקלם. הסבא מקלם אמר: אלול ראשי תיבות – "איש לרעהו ומתנות לאביונים". זה האלול האמיתי: להאיר פנים אחד לשני. איזו זכות עצומה זו! וכשאני נכנסתי לישיבה – אמר לו רבי חיים שמואלביץ – נכנסתי לישיבה, ופתאום בא לי איזה בחור מבוגר, אומר לי שלום, איזה כיף לראות אותך. ואני אומר: אני לא מכיר אותך בכלל, מה הוא מתייחס אליי? פתאום אני הולך, עוד בחור אומר לי שלום. אמרתי: מי זה? לא מכיר את הבחורים האלו פה, מי זה? בסוף התברר שבאלול זו העבודה: להאיר פנים.

ואתה יודע מה בן אדם יכול לזכות בהארת פנים? מה שלא ניתן לתיאור בשום דבר בעולם.

החזון איש על מגילת איכה: "בנים אתם להשם אלוקיכם"

הרב מאיר צבי ברגמן שליט"א, ראש ישיבת רשב"י אמר: שמעתי מהחזון איש כשהייתי ילד, שהחזון איש אמר: איך ייתכן שירמיהו שכתב את מגילת איכה – הרי הוא כתב את זה בנבואה, ואין הנבואה שורה על הבן אדם אלא מתוך שמחה. תגיד לי, איך אפשר לכתוב מגילת איכה בשמחה? איך זה מסתדר?

אמר לו החזון איש: אתה צודק. אמר לו החזון איש: אני אספר לך, אני אגיד לך מה כתוב שמה. כתוב באיכה (ב,א) שהקדוש ברוך הוא קורא לעם ישראל "בת ציון". אנחנו עוד בת ציון? ירמיהו שמה: איזה יופי, אנחנו עוד בת ציון! קיבל נבואה מהשם שאנחנו עוד בת ציון. זו נבואה מהשם.

עכשיו זה לא נבואה מהשם, זה מה שהשם אומר לנו בפרשה שלנו: "בנים אתם להשם אלוקיכם". איזו נחת רוח לקדוש ברוך הוא בדור שלנו, כשכל אחד יושב ומתחזק ולומד עם כל הניסיונות שיש וכל הבלבולים. "בנים אתם להשם אלוקיכם".

והשם יעזרנו על דבר כבוד שמו, אמן ואמן.